

Política social

Richard M. Titmuss
 Barcelona: Ariel, 1981

Enguany es compleixen els quaranta anys de l'aparició pòstuma del llibre de Richard Titmuss *Social Policy. An Introduction*. Segurament no és el llibre més rellevant de l'autor, però presenta una sèrie de components que el converteixen en una mena de clàssic, en un text d'obligada relectura. Destaquem-ne tres. Primer, perquè és el seu testament acadèmic, gairebé en el sentit literal. Segon, perquè juntament a la voluntat de rigor hi trobem un explícit compromís i un humanisme que traspuen totes les seves pàgines. I, tercer, perquè des de la seva traducció al castellà per l'editorial Ariel, el desembre de 1981, ha estat per a molts professors i estudiants de política social en escoles de Treball Social i Educació Social una lectura bàsica, un instrument immillorable d'introducció a les limitacions, contradiccions i esperances de les polítiques socials, i, malgrat els profunds canvis que han experimentat les nostres societats, continua essent-ho. El seu interès no és arqueològic, sinó ben actual.

A més, estem parlant d'una figura de primer nivell en el món acadèmic i científic, tot i no haver arribat a gaudir del renom d'altres. Richard Titmuss (1907-1973) no va tenir una formació universitària convencional i es pot dir que fou, d'alguna manera, autodidacta. Aquest allunyament de la línia central del món

universitari britànic dóna a la seva obra una mirada i riquesa especials. Tanmateix, va entrar a la prestigiosa London School of Economics de Londres com a primer catedràtic en Social Administration, on es convertí en pioner i referència obligada d'una nova disciplina, la política social, i on formà generacions de treballadors socials.

L'aportació de Titmuss al món acadèmic i científic és d'una gran importància, i no tan sols en el món britànic i anglosaxó, en el qual continua essent un autor reconegut, com ho mostra el conjunt d'actes i textos que ha generat el quarantè aniversari de la seva mort. Titmuss ha estat decisiu a l'hora d'establir les credencials intel·lectuals de la política social com a matèria acadèmica. Però també ha estat un dels primers defensors de la necessitat d'estudis comparatius —encara que alguns li han retret, no sense part de raó, un cert *anglocentrisme*— i va concloure l'existència de tres grans models de política social que anticipaven la clàssica divisió tripolar de Gosta Esping-Andersen: el model residual, que equivaldria al liberal, el model basat en l'assoliment personal-resultat laboral, que es correspondria amb el conservador, i l'institucional redistributiu, que enllaçaria amb el socialdemòcrata.

D'altra banda, sempre es va mostrar crític amb visions molt ideologitzades i excessivament generalistes, fins al punt de trobar-se incòmode amb el mateix con-

cepte de *Welfare State* en considerar-lo massa abstracte i vague. En aquest sentit, li agradava recordar que el que per a alguns pot ser “benestar”, per a uns altres pot ser “malestar”.

Però, segurament, un dels aspectes que fan Titmuss més actual i necessari és que va posar en el centre dels debats sobre política social qüestions de caràcter filosòfic i moral i no només qüestions econòmiques. La seva argumentació sobre la necessitat de serveis públics és un discurs fonamentalment moral, un discurs sobre l'egoisme i l'altruisme, sobre la llibertat, les desigualtats socials i la justícia social.

Tot això és cert, però el que per a mi converteix Titmuss en un autor especialment a reivindicar és la seva combinació de rigor i compromís. Titmuss fou un defensor pertinaç i radical, en el sentit etimològic del terme, d'un model públic i redistributiu de política social. Per això, en el llibre que ens ocupa, dedica una gran atenció a la crítica del model residual ja que li preocupava les seves nefastes repercussions per al benestar de les persones, i això que no podia saber que set anys més tard pujaria al poder Margaret Thatcher, i des d'aleshores, i amb l'inestimable ajuda de Toni Blair, el Regne Unit transitaria pel camí oposat a les seves conviccions i propostes.

Però la seva militància no el convertia en un rígid ideòleg, ans al contrari, el

seu era un compromís des del pluralisme i des d'un cert pragmatisme. En la tradició del fabianisme britànic, apostava per un socialisme liberal, capaç de compaginar igualtat d'oportunitats, creixement keynesià i economia de mercat.

És cert, com hem apuntat al principi, que *Social Policy. An Introduction* no és el llibre més rellevant de Richard Titmuss, però hi ha diverses dimensions que el converteixen en especial. En primer lloc, és la transcripció de les seves darreres classes durant els primers mesos del 1973 a la London School of Economics, on des de feia temps impartia un curs introductori a la política social per a estudiants d'Administració Social. El llibre va ser elaborat pels seus col·laboradors a partir dels apunts, notes, esquemes i materials que va utilitzar durant el que a la fi fou el seu darrer curs, ja que morí de càncer l'abril d'aquell mateix any.

Però també i, sobretot, perquè ens mostra un Titmuss acadèmic i militant alhora. A totes les planes del llibre, ens trobem amb un autor que mai no deixa de pensar en les necessitats i drets de les persones i en com els serveis públics hi havien de respondre independentment de la classe o l'origen. L'epíleg del llibre, en el qual explica la seva experiència com a pacient de sessions de radioteràpia al Westminster Hospital de Londres, continua essent una de les més profundes, sentides i emocionants defenses de la sanitat pública mai publicades.

A casa nostra, fou també un dels primer llibres que es traduïren sobre aquest tema i passà a formar part de la bibliografia fonamental de les incipients carreres universitàries de Treball Social. La seva defensa d'una política social redistributiva combinava bé amb la demanda de construcció d'un estat del benestar en el context de l'Espanya que tot just sortia del franquisme.

Però no pensem que el seu interès rau només a ser el retrat d'una època (o d'una part d'ella, ja que també va rebre crítiques, especialment des del marxisme). Llegir Titmuss és potser encara més necessari ara que fa trenta anys, perquè la seva lectura continua essent un antídoto contra els discursos que volen convertir els drets en mercaderies, l'acció social en tecnocràcia i la pobresa en la conseqüència de gent poc emprenedora.

Jordi Sabater
Professor de la Facultat
d'Educació Social
i Treball Social Pere Tarrés (URL)